

Egejska civilizacija - Mitovi koji su inspirirali istraživanja i otkrića egejskih civilizacija

3. postaja Ime skupine : _____ Bodovi : / 12

1. Mit o Tezeju i Minotauru

U znak potvrde Minojeve vlasti nad Kretom i okolnim morem, bog mora Posejdon poslao je Minoju bijelog bika kojeg je ovaj trebao žrtvovati, ali je odbio. Posejdon se naljutio i učinio da se u bika zaljubi Minojeva žena Pasifaja. Plod takve ljubavi bio je Minotaur (polučovjek-polubik).

Androgeja, Minojeva sina, ubili su Atenjani, ljubomorni na njegove pobjede na Panatenejskom festivalu, Egejevim igrama, gdje je svaki put pobijedio. Da bi osvetio sinovu smrt, Minoj je zaratio je s Atenom. Zahtijevao je da se sedam atenskih djevojaka i mladića (izabranih izvlačenjem slamki) žrtvuje čudovištu Minotauru svakih devet godina (ili prema nekim izvorima svake godine; prema kretske astronomiji, pun je Mjesec bio u ekvinociju svakih osam godina). Njih je onda Minoj zatvarao u svoj glasoviti Labirint što mu ga je sagradio Dedal, i ondje ih je ubijao užasni Minotaur, dvoliki stvor, koji je bio pola čovjek, pola bik, ili ih je puštao da pogibaju na koji drugi način. Kad se treće žrtvovanje bližilo, Tezej se dobrovoljno javio da će ubiti čudovište. Obećao je svome ocu Egeju da će postaviti bijela jedra ako pohod bude uspješan.

Proročište u Delfima bilo je savjetovalo Tezeju da izabere za vodilju božicu ljubavi i izmoli njezinu pomoć. Tezej nije razumio toga savjeta, ali je ipak prinio žrtvu Afroditu. No ishod je proročanstvu dao pravi smisao. Kad se, naime, Tezej iskrcao na Kreti i pojavio pred kraljem Minojem, njegova je ljepota i junačka mladost privukla oči dražesne kraljeve kćeri Arijadne. Ona mu prizna ljubav na tajnom sastanku i preda mu klupko pređe objasnivši mu da jedan kraj toga klupka zaveže na ulazu u Labirint i da ulazeći dublje kroz zamršene hodnike odmotava pređu dok ne stigne do mjesta gdje Minotaur čuva svoju užasnu stražu. Ujedno mu Arijadna preda začarani mač kojim će moći ubiti tu neman.

Tezej je ubio Minotaura magičnim mačem koji mu je dala Arijadna te je pustio ostale Atenjane iz labirinta. No, Tezej je zaboravio promijeniti crna jedra tugovanja na brodu s bijelima, te je njegov otac Egej shrvan počinio samoubojstvo. Naime, danima je gledao na pučinu, i kad je vidio crna jedra, od tuge se bacio u more koje je po njemu nazvano Egejsko more.

Zadatak : prema opisima iz sadržaja mita navedite koje vrijednosti promovira ovaj mit, a koje osuđuje. Odgovor upišite na praznu crtu.

1. Vrijednosti koje ovaj mit promovira (4 boda)
 - a) **Hrabrost i junaštvo:** Tezej dobrovoljno odlazi u Kretski labirint, dokazujući svoju hrabrost suočavajući se sa smrću kako bi spasio Atenjane.
 - b) **Inteligencija i mudrost:** Tezej ne pobjeđuje samo snagom, već i pomoću Ariadninog klupka pređe, što je primjer inteligentnog i domišljatog rješenja problema.
 - c) **Odanost i pomoć :** Arijadna pomaže Tezeju, pokazujući važnost savezništva i podrške u borbi protiv zla.
 - d) **Snaga razuma; pobjeda razuma nad divljaštvom :** Tezej, kao predstavnik razuma i reda, pobjeđuje Minotaura, simbol iracionalnog i divljeg.

2. Vrijednosti koje ovaj mit osuđuje (2 boda)
 - a) **Okrutnost i tiranija :** Minotaur i njegov otac, kralj Minoj, personificiraju okrutnost i tiraniju. Minoj je prisiljavao Atenjane da mu šalju žrtve, a Minotaur je bio simbol tog nasilja.
 - b) **Iracionalnost :** Minotaur, kao čudovište, predstavlja iracionalnu i neselektivnu prijetnju, dok je Tezej predstavljao racionalan pristup suočavanju s njom.

2. Mit o Dedalu i Ikaru

Dedal je prema antičkome mitu, atenski umjetnik, kipar, slikar, graditelj i izumitelj različitih obrta i vještina. Ubivši u Ateni iz zavisti svojeg učenika Tala (Talosa), pobjegao na Kretu, gdje je, po narudžbi kralja Minoja (oko 2000. pr. Kr.), sagradio labirint za neman Minotaura.

Kralj Minoj zaposlio je Dedala za gradnju labirinta, no kada je gradnja završena, Minoj je da bi zadržao postojanje labirinta u tajnosti zatvorio Dedala, a kontrolirao je brodski i cestovni promet. Da bi se oslobodio i napustio otok, Dedal je odlučio sebi i svome mladom sinu Ikaru napraviti krila. Uvezao je pera zajedno, od najmanjeg do najvećeg, i napravio tako veliku površinu. Veća pera je osigurao koncima, a manja voskom tako da su ona ličila na ptičja krila.

Kad je posao bio završen, Dedal je na mjestu mahao krilima i tako ih isprobavao, a potom je krilima opremio i svog sina Ikaru i naučio ga letjeti. Kada su obojica bili spremni, Dedal je upozorio Ikaru da ne leti ni previsoko, ni prenisko, jer ako leti previsoko sunce će otopiti vosak, a ako leti prenisko, morska pjena će natopiti krila i više neće moći nastaviti s letom. Zatim su obojica poletjeli.

Preletjeli su preko otoka Samosa, Delosa i Lebinta, a tada je Ikar počeo letjeti sve više i više da bi stigao do samih nebesa i dotakao ih. Sunce je, sve više i više, zagrijavalo vosak, i on se počeo topiti s krila, pera su se na kraju razdvojila, a Ikar je pao u more i utopio se. Dedal je okrivljivao sebe i svoju vještinu za sinovljevu smrt, a mjesto gdje je Ikar pao i utopio se u more nazvao je Ikarijom.

1. Koja je Ikarova tragična mana? **Neposlušnost:**

Ikar je, u zanosu i želji da doživi ljepotu neba, poletio previsoko. Sunce je otopilo vosak na njegovim krilima, a on se srušio i utopio u moru. 1 bod)

2. Što simbolizira „letjeti previsoko“ u mitu o Ikaru : **"Ikarov let" je metafora za preveliku ambiciju i neposlušnost, što na kraju dovodi do neuspjeha ili pada. Simbolizira čovjekovu želju za napredovanjem i težnjom ka vrhu, ali i opasnost od pretjerivanja i ignoriranja upozorenja. 1 bod**

Metaforičko značenje (preneseno):

"Ikarov let" se danas koristi kao upozorenje na nepromišljenu hrabrost, pretjeranu ambiciju i nesposobnost da se ostane unutar razumnih granica. Izreka "tko visoko leti, nisko pada" dobro sažima njegovo značenje

3. Koje su pouke (poruke) mita? Navedite i objasnite najmanje dvije. (2 boda)

Poslušnost i mudrost: Važno je slušati savjete mudrijih i iskusnijih.

Umjerenost: Treba pronaći ravnotežu između hrabrosti i opreznosti.

Posljedice pretjerane ambicije: Ikarova ambicija i prekomjerno samopouzdanje doveli su do njegove propasti.

Kakvu ulogu igra Dedal u Ikarovoj tragediji? Snosi li ikakvu odgovornost za Ikarovu sudbinu? **Zlatni dječak Ikar i njegov otac Dedal pobjegli su iz zatočeništva pomoću krila od perja i voska. Dedal je sina upozorio da ne leti ni previše nisko (zbog morske pjene) ni previše visoko (zbog sunca).** (2 boda)